

ruimtelijke ontwikkeling, infrastructuur en milieu

www.romagazine.nl

Jaargang 33 | nr. 5

mei 2015

Energie en ruimte

Transitie vraagt om ruimtelijk beleid

Leergemeenschappen water en ruimte De werelden van water en RO meer bij elkaar brengen

Walter de Boer
'Woningtekorten door ruimtelijk ordeningsbeleid'

High Tech Campus Eindhoven
Zonder software draait de hardware niet

Leergemeenschappen Water en Ruimte

Samen sterk door koppeling opgaven

De integratie van water- en ruimtelijke opgaven moet beter, en is in het Jaar van de Ruimte tot één van de speerpunten benoemd. Dat neemt niet weg dat er al van alles gebeurt. De vier regionale leergemeenschappen Water en Ruimte zetten zich bijvoorbeeld al een paar jaar in om de werelden van water en RO meer bij elkaar brengen. 'Erg waardevol' vindt Stefan Kuks, watergraaf bij Waterschap Vechtstromen.

De regionale leergemeenschappen zijn in 2012 gestart. Toentertijd waren er twee aanleidingen. Uit de evaluatie van de Watertoets kwam naar voren dat het goed zou zijn als er meer uitwisseling van kennis en ervaring zou zijn tussen water- en RO-professionals. Bij de afronding van het actieprogramma Water en Ruimte werd eenzelfde conclusie getrokken. Kuks, naast watergraaf tevens deeltijdhoogleraar Innovatie en implementatie waterbeleid aan de Universiteit Twente en bestuurslid bij de Unie van Waterschappen met in

zijn portefeuille onder andere innovatie en ruimtelijke ordening: 'De Watertoets is in 2001 ingevoerd om te zorgen dat waterhuishoudkundige belangen expliciet en op evenwichtige wijze zouden worden meegenomen bij het opstellen van ruimtelijke plannen en besluiten. De invoering heeft hier zeker aan bijgedragen, maar de term toets heeft bij velen de suggestie gewekt dat het om een beoordeling achteraf ging. Dat was echter niet de insteek. Wil je de scheiding tussen water en ruimte echt opheffen en tot integrale ruimtelijke plannen komen, dan moet je vanaf het begin met elkaar om de tafel gaan zitten en gezamenlijk oplossingen zoeken.'

Meerwaarde

In de praktijk blijkt dat lastiger dan het klinkt, heeft Stefan Kuks ervaren. 'Voor een deel heeft dat met cultuurverschillen te maken. Traditioneel zijn waterschappers gewend om vraagstukken puur vanuit de wateropgaven te bekijken. Ze moeten leren dat ze vanuit die domeinspecifieke opgaven kunnen bijdragen aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Tegelijkertijd moeten ruimtelijke ordenaars er nog meer

Maaswerken bij Beneden-Leeuwen, een goed voorbeeld van samenwerking tussen water en ruimte.

Beeld Ivo Vrancken

van doordrongen raken dat water een belangrijk ordenend principe is. De bijeenkomsten van de leergemeenschappen bevorderen dat de deelnemers – professionals op het gebied van water, RO en gebiedsontwikkeling – oog krijgen voor elkaars belangen en gaan inzien dat het koppelen van water- en ruimtelijke opgaven meerwaarde kan opleveren. Ook vanuit het rijk wordt de noodzaak van deze koppeling benadrukt. Denk aan de Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie, waarin voorstellen zijn opgenomen om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten.'

Tijdens de bijeenkomsten van de leergemeenschappen wisselen de deelnemers kennis en ervaringen uit rond een thema. Meestal gebeurt dat aan de hand van projecten uit de regio. Zo presenteerde Diederik Adema van de Gemeente Apeldoorn dit najaar op de bijeenkomst van regio Oost over het thema 'Water in de stad' de gezamenlijke aanpak van de gemeente en het waterschap om wateroverlast door hevige neerslag te voorkomen. Bij de bijeenkomst in regio Zuid over burgerparticipatie vertelde Twan van Dijk van Waterschap Peel en Maasvallei hoe het waterschap bij twee beekherinrichtingsprojecten de omgeving had betrokken via klankbordgroepen en ontwerpessies.

Sterke kanten

'Het met elkaar bespreken van concrete casussen uit de regio is een van de sterke punten van de leergemeenschappen', vindt Kuks. 'Ze laten raakvlakken in het werkveld zien en vergroten de kans om met een mogelijke partner aan tafel te zitten. Een ander sterk punt is dat de deelnemers even uit hun normale werkomgeving stappen en – anders dan bij werkovereenkomsten – niet hun eigen belangen hoeven te verdedigen. Ze kunnen met open vizier en zonder druk vanuit hun achterban ideeën en ervaringen uitwisselen. Zo leren ze enorm veel van elkaar. Ze worden op nieuwe ideeën gebracht, ontdekken wat wel en niet werkt en leren vraagstukken vanuit een ander perspectief te bekijken. Ook bouwen ze een netwerk op dat ze kunnen inschakelen als ze met vragen zitten. Verder draagt het samen bespreken van vraagstukken bij aan wederzijds begrip en vertrouwen, wat samenwerking in de toekomst vergemakkelijkt.'

Kansrijke mogelijkheid

Willen zulke leergemeenschappen vruchtbaar zijn, dan moet er een sfeer van vertrouwen zijn. Voor iedereen moet duidelijk zijn dat wat binnen de leergemeenschap wordt besproken niet zo maar naar buiten gaat, stelt Corné Nijburg. Hij is

directeur van het Water Governance Centre en voorzitter van de coördinatiegroep die de leergemeenschappen stimuleert en het functioneren ervan ondersteunt. Nijburg noemt nog een ander sterk punt. 'Dat de deelnemers van elkaar willen leren en zich vrij voelen om zich te uiten, ook over dingen die niet goed zijn gegaan.'

'Watertoets heeft bij velen de suggestie gewekt dat het om een beoordeling achteraf ging'

Een deelnemer kan niet alleen kennis nemen van de aanpak van anderen en daar van leren, hij of zij kan ook zelf een casus inbrengen. Bijvoorbeeld een vraagstuk waarmee deze deelnemer worstelt. Nijburg: 'Zelf vind ik dat een kansrijke mogelijkheid die best nog meer benut zou mogen worden. Netwerken loont als je één dag investeert en twee dagen spaart. En als er generieke vraagstukken zijn waarmee meer partijen worstelen, dan kunnen wij dat als coördinatiegroep terugspelen naar beleidsmakers.'

'Het mooie is dat de leergemeenschappen bijdragen aan kennisvermeerdering en aan de verdere professionele

De dijk bij Beneden-Leeuwen.

Beeld Ivo Vrancken

ontwikkeling van de deelnemers', meent Nijburg. 'Ze leren bijvoorbeeld hoe integrale ruimtelijke planvorming werkt. Dat is een goede voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet, die uitgaat van deze manier van planvorming. Verder krijgen ze de mogelijkheid om zich allerlei samenwerkingsvaardigheden eigen te maken. Daar heeft niet alleen hun organisatie >

profijt van. Dit soort vaardigheden wordt steeds belangrijker. Zo steekt het recente rijksbeleid sterk in op samenwerking.'

Budgetten combineren

Volgens Stefan Kuks openen goede samenwerkingsvaardigheden voor medewerkers van waterschappen en gemeenten mogelijkheden om betere financiële onderbouwing van plannen te krijgen. 'De realisatie van ruimtelijke plannen vereist

De scheiding tussen water en ruimte echt opheffen

grote sommen geld die door de bezuinigingen van de afgelopen jaren lastig door een lokale overheid zijn op te brengen. Samenwerking met een andere partij die ook wil investeren kan dan de oplossing zijn. Als Waterschap Vechtstromen krijgen we bijvoorbeeld geregeld de vraag van gemeenten in ons beheersgebied of we mee willen werken aan gebiedsontwikkelingsprojecten. Door budgetten te combineren ontstaat de mogelijkheid om naast de functionele doelen een hogere ruimtelijke kwaliteit te realiseren. Vanzelfsprekend lukt dat alleen als er een goede interactie is tussen beide partijen en ze echt rekening houden met elkaars belangen.'

Een rondje langs deelnemers aan de leergemeenschappen laat zien dat de bijeenkomsten in een behoefte voorzien. Zo stelt Martijn Mulhof, beleidsadviseur landelijk gebied bij

Landelijke netwerkdag van de leergemeenschappen.
Beeld Gijs Jacobs

de Provincie Overijssel: 'Veel organisaties zijn met dezelfde vraagstukken bezig. Het is daarom slim om bij je burens 'af te kijken' hoe zij het doen. Immers, dan kun je met relatief weinig inspanning waardevolle informatie en inspiratie krijgen. Wat dat betreft zijn de leergemeenschappen Water en Ruimte een schot in de roos, omdat je daar kunt horen hoe anderen een bepaald vraagstuk oplossen.'

Creatieve oplossingen

Gerrit Pieter Roetert Steenbruggen, adviseur RO bij Waterschap Groot Salland is heel positief. Hij is recent van waterveiligheid overgestapt naar ruimtelijke ordening en water. 'De bijeenkomsten van de leergemeenschap zijn een uitstekende manier om kennis op te doen. Je hoort er hoe gemeenten en waterschappen omgaan met water- en ruimtevraagstukken. Ik vind het veel efficiënter om mensen te ontmoeten en een middag met hen over een bepaald vraagstuk te praten, dan op websites te lezen hoe andere organisaties een vraagstuk hebben aangepakt. Daar komt bij dat projecten rond water en ruimtelijke ordening vaak gemeenschappelijke doelen hebben, die je alleen kunt realiseren door met anderen samen te werken. En daarvoor is het weer handig als je die mensen al eens hebt gesproken, bijvoorbeeld op een bijeenkomst van een leergemeenschap.'

Ook in 2015 zijn er weer diverse regionale bijeenkomsten van de leergemeenschappen, evenals een landelijke dag met als speciaal thema Jaar van de Ruimte (www.wiemaaktnederland.nl). Watergraaf Kuks is daar blij mee: 'Het delen van kennis en ervaringen werkt, maar het vergt wel een lange adem. De meeste mensen moeten de boodschap dat integrale

ruimtelijke planvorming zinvol is verschillende keren horen, voordat ze deze werkwijze in hun eigen beroepspraktijk gaan toepassen. Om die reden willen we als Unie in het kader van het Jaar van de Ruimte alle 23 waterschappen met een prijsvraag uitdagen om met een geslaagd project te komen rond de integratie van water en ruimte. Door dit soort projecten met anderen te delen hopen we steeds meer partijen te bewegen om eenzelfde aanpak te kiezen en samen met anderen creatieve ruimtelijke oplossingen te bedenken.'

Peter Juijn, Dirk van Schaijk

Voor meer informatie over de leergemeenschappen en een abonnement op de nieuwsbrief Water en Ruimte: www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/water-en-ruimte/algemeen/leergemeenschappen